

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Зоя Кирилова Горанова, ДН

Катедра Теория и методика на кинезитерапията, НСА „Васил Левски“

ОТНОСНО: Дисертационен труд на докторантката гл.ас. Гургана Петрова Марковска, представен за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“, по научна специалност „Теория и методика на физическото възпитание и спортната тренировка (вкл. методика на лечебната физкултура), професионално направление 7.4. Обществено здраве
на тема:

"СКРИНИНГ И КИНЕЗИТЕРАПИЯ ПРИ ПОСТУРАЛНИ НАРУШЕНИЯ"

Научен ръководител: проф. д-р Евгения Димитрова, ДН

ТЕМАТА е актуална и значима за профилактиката и клиничната практика в България.

Гръбначните изкривявания са сериозен медико-социален проблем. Съвременният начин на живот и намалената двигателна активност са фактори, които провокират изменения на стойката и в организма. Още Хипократ е казал: „Гръбначният стълб трябва да се наблюдава, когато има заболяване.“

Гръбначните изкривявания са сред най-разпространените състояния и заболявания в детско-юношеската възраст.

Прилагането на кинезитерапия е основното профилактично и лечебно средство за постуралните нарушения и гръбначните изкривявания.

От такава гледна точка избраната тема за дисертация е изключително актуална и необходима за училищната, профилактичната и лечебната практика, както и за обществеността и държавата.

СТРУКТУРА НА НАУЧНИЯ ТРУД

Дисертационният труд е структуриран според изискванията за изработването на такова научно изследване.

Представеният докторски труд в общ обем от 226 страници е структуриран в две части със следните основни направления: *списък с използвани съкращения* – 1 страница; *увод* – 1 страница; *литературен обзор* с аналитични обобщения по проблема – 56 страници; *работна хипотеза, цел и задачи на проучването* - 3 страници; *контингент на проучването* - 60 страници, с включени: методика на изследването - 14 страници, и собствена методика на кинезитерапия при деца с постурални нарушения - 41 страници; *резултати и анализ* - 66 страници; *изводи* от проведените научни изследвания, *препоръки; заключение* - 4 страници; *библиография* с 238 заглавия (78 на кирилица и 160 на латиница). Към дисертационния труд има и 5 приложения – 16 страници.

В **увода** се представя актуалността и значимостта на проблема. Авторката подчертава необходимостта от провеждането на скрининг за постуралните нарушения и гръбначните деформации при деца от първи клас, както и да се изработи нова и научно обоснована програма по кинезитерапия за тяхната корекция.

ПЪРВА ЧАСТ. ЛИТЕРАТУРЕН ОБЗОР

Изложението в първия раздел на литературния обзор показва много добро познаване на общата, новата и специфичната достъпна информация за постуралните нарушения и гръбначните деформации.

Във втория раздел на литературния обзор се анализира разпространението и честотата на постуралните нарушения и гръбначните изкривявания, което демонстрира отличната осведоменост на докторантката по темата.

В третия раздел на литературния обзор се анализира лечението на постуралните нарушения и гръбначните изкривявания. Авторката е направила систематичен анализ на методите и средствата за лечението и профилактиката на постуралните нарушения и гръбначните изкривявания.

В обобщение, цялата информация и анализът на литературните източници са предпоставка за изработването на концепцията за работната хипотеза, скрининга и на

собствената кинезитерапевтична методика. Това е резултат от задълбоченото теоретично проучване и собствения клиничен опит на докторантката.

ВТОРА ЧАСТ. СОБСТВЕНИ ПРОУЧВАНИЯ

Хипотезата, целта и задачите в докторския труд са дефинирани адекватно и компетентно. Задачите на изследването са свързани точно с разглеждания проблем.

Скринингът е проведен на три етапа за периода 2008/2011 г. Изследвани са общо 1343 деца на възраст между 7 и 8 години подбрани на случаен принцип от 11 столични училища.

Контингентът от ученици с постурални нарушения, които са участвали в занимания по изправителна гимнастика, са разпределени в две групи. Експерименталната група от 129 деца са ученици в 55 СОУ, на които е прилагана авторската методика по изправителна гимнастика. Контролната група е от 113 деца, които са ученици в 18 СОУ. Те са занимавани със задължителната двигателна програма, определена от МОМН. Експерименталният период включва 2010 г. и 2011 г. – една учебна година. Контингентът в двете групи е сходен по пол, възраст и постурални нарушения, което позволява правилното статистическо сравняване на резултатите.

Докторантката прецизно представя *методиката на изследването*, като са включени оптимален брой информативни тестове за скрининга и за оценката на положителните постурални промени след провеждането на специалната двигателна терапия при контингента от изследвани деца. Данните са отчитани преди започването на научното изследване и непосредствено след завършването му.

Впечатляващо е подробното и точно описание на *авторските упражнения по изправителна гимнастика*. Прецизирани са всички средства, методи и характеристики, както и терапевтичните аспекти на специфичните изправителни упражнения. Поставен е аналитичен акцент върху особеностите на постуралните нарушения и съответно за тяхното бързо, ефективно коригиране. Тази част от дисертационния труд има научно-приложен характер. Изборът на терапевтична стратегия и двигателни упражнения е направен според патокинезиологичния анализ на постуралните промени. Това доказва, че авторката отлично владее методологията на кинезитерапията и двигателните характеристики на изследвания проблем.

Много важно е, че терапевтичното въздействие е проведено в рамките на един срок на учебната година, което дава основание да се счита за един завършен цикъл в

развитието на детето по отношение на двигателната му активност в структурната рамка на учебния процес.

РЕЗУЛТАТИ И АНАЛИЗ

Данните от проследените показатели са обработени с необходимите математико-статистически методи и са представени в 47 таблици и в 38 диаграми.

Прави впечатление задълбочения анализ на резултатите и статистическата обработка на данните. Тази глава е най-съществената част от настоящата работа. Докторантката прецизира и анализира внимателно всеки един от изследваните показатели, а в края дискутира получените резултати спрямо изследванията на водещи учени в тази област през последните години.

На базата на получените резултати от изследването се констатира, че приложената авторска програма по изправителна гимнастика при ЕГ има по-добър терапевтичен ефект отколкото програмата при КГ. Това я прави приложима за клиничната практика, като една по-добра алтернатива от рутинната терапия. Може да се отбележи, че изработената собствена методика е един от съществените приноси на докторантския труд. Разностранното проучване на проблема позволява да се приложи в практиката оптимизирана методика за овладяване на постуралните нарушения при деца, страдащи от този проблем, за да се осигури качествено развитие и формиране на здрав зрял организъм.

ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ

След дискусията се изведени 7 извода. Те са формулирани ясно и отразяват конкретно целта, задачите и резултатите на настоящия труд. Препоръките дефинират основните тенденции за изработването на специализирана авторска методика по изправителна гимнастика, която е с нова практическа концепция за реализация при изследвания контингент.

В **заключението** на докторския труд кратко и точно се представя същността на изследвания проблем, който не търпи отлагане относно намалената двигателна активност сред българските деца, като рисков фактор за формирането на постурални нарушения и гръбначни изкривявания. Неотложно е включването на задължителни часове по изправителна гимнастика в учебната програма на началната училищна степен.

ПРИНОСИ

В представения автореферат са формулирани приносите на научното изследване. Те потвърждават оригиналността на рецензирания докторски труд. Считаю, че внедряването на специализираната кинезитерапевтична авторска методика при деца с постурални нарушения и гръбначни изкривявания ще бъде удачно както с оглед на профилактиката, така и за постигане на качествени и трайни терапевтични резултати.

От представената докторска теза могат да се изведат следните **ПРИНОСИ**:

- *Направен е обстоен критичен анализ на оптимален брой литературни източници по изследвания проблем.*
- *Създаден е холистичен алгоритъм за скрининг при постурални нарушения, който може да се използва за профилактични прегледи на деца, както и за мониторинг на терапевтичните мероприятия.*
- *Апробиран е нов тест за издръжливост на стойката при ходене, чрез който може да се упражнява контрол и корекция на активните кинетични вериги.*
- *Апробиран е нов тест за поддържане на правилната стойка, чрез който може обективно да се оценява ефекта на двигателната терапия.*
- *Систематизирани са тестове и методи за функционално изследване и за проследяване на промените в двигателното състояние на децата.*

В автореферата авторката е приложила списък с публикации по темата на дисертационния труд - общо 3 (от тях 1 в съавторство), в периодични научни издания (списания – „Спорт и наука“; „Sport&Science“; „Българско списание за обществено здраве“). Техният брой е достатъчен за приемане на докторския труд, рецензиране и стартиране на официалната защита.

Документите приложени към дисертационния труд са изрядни и са окомплектовани според изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България и Правилника за прилагането му на НСА „Васил Левски“.

В ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Считам, че представеният докторски труд от гл. ас. Гергана Петрова Марковска на тема: „СКРИНИНГ И КИНЕЗИТЕРАПИЯ ПРИ ПОСТУРАЛНИ НАРУШЕНИЯ“ има безапелационни научно-практически приноси. Препоръчвам на уважаемите членове на Научното жури да гласуват с *положителен вот* за присъждане на образователната и научната степен „*Доктор*“ по научната специалност „Теория и методика на физическото възпитание и спортната тренировка (вкл. методика на лечебната физкултура), професионално направление 7.4. Обществено здраве, на докторантката.

Гласувам с положителен вот.

София, 1 юни 2013 г.

РЕЦЕНЗЕНТ:

Проф. д-р Зоя Горанова, ДН